

Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och domstolsfrågor
103 33 Stockholm

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till revidering av Bryssel I-förordningen

TU (Tidningsutgivarna) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat förslag och får härmed anföra följande. TU begränsar sitt yttrande till att avse de frågor som berör massmedieföretagen.

1 Allmänt

Kommissionens förslag till revidering av Bryssel I-förordningen syftar bland annat till att ytterligare utveckla det europeiska rättsområdet genom att undanröja kvarvarande hinder av den fria rörligheten vad gäller domslut som överensstämmer med principen om ömsesidigt erkännande.

TU vill inledningsvis framhålla att förslaget är angeläget. Utgångspunkten måste vara att domar meddelade i ett medlemsland inom EU erkänns i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver användas utom i tvistiga fall.

Samtidigt kan konstateras att den svenska rättstraditionen, inte minst på tryck- och yttrandefrihetens område, i väsentliga delar skiljer sig från övriga Europa. De svenska massmediegrundlagarna – tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) – är i ett internationellt perspektiv sett unika; så torde vi vara ensamma om det så kallade ensamansvaret i en för skriften eller programmet ensam ansvarig utgivare, det vidsträckta meddelarskyddet med en långtgående meddelarfrihet och ett därtill kopplat meddelarskydd. Likaså kan och bör så kallat ekonomiskt förtal inte beivras enligt våra massmediegrundlagar.

2. Borttagandet av exekvaturen

Bryssel I-förordningen behandlar domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Om ett verkställande av en dom uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där domen görs gällande är detta enligt Bryssel I-förordningen ett giltigt hinder mot erkännande och verkställighet.

Enligt förslaget skall denna möjlighet – d v s att invända att ett verkställande av en dom uppenbart strider mot grunderna för ett lands rättsordning – tas bort. Kommissionen föreslår dock ett undantag för bland annat förtalsdomar. Det kan, vid ett första påseende,

tyckas som ett balanserat och genomtänkt förslag. Förslaget riskerar dock – utifrån ett tryck- och yttrandefrihetsrättsligt perspektiv – att få allvarliga konsekvenser för såväl de europeiska massmedieföretagen i allmänhet som de svenska massmedieföretagen i synnerhet.

I Sverige kan endast fysiska personer förtalats varför ekonomiskt förtal inte går att beivra enligt TF och YGL. TU noterar dock att kommissionen i sitt förslag bland annat uttalar att: "The proposal retains the *exequatur* procedure for judgments in defamation cases in which an individual claims that rights relating to his personality or privacy have been violated by the media." Såvitt TU kan se omfattas således inte ekonomiskt förtal, d v s av juridiska personer, av undantaget.

Det är direkt otillfredsställande att ordre public-invändningen föreslås endast kunna göras gällande vid förtalsdomar gentemot fysiska personer. Det är enligt TU:s mening synnerligen angeläget att den svenska regeringen verkar för ett bibehållande av exekvatur-förfarandet avseende verkställande av domar som rör massmedieföretagens innehåll och som skyddas av våra massmediegrundlagar.

3. Närmare om artikel 5.3 i Bryssel I-förordningen

Som ovan beskrivits, anger Bryssel I-förordningen vilken domstol som är behörig i gränsöverskridande processer. Enligt artikel 5.3 kan talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas i en annan medlemsstat om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa.

Lydelsen av artikel 5.3 om behörig domstol är problematisk ur ett svenskt tryck- och yttrandefrihetsrättsligt perspektiv, inte minst i förening med förslaget om ett borttagande av exekvatur-förfarandet. Så kan konstateras att bestämmelsen banar väg för så kallad "forum shopping" där käranden kan välja olika fora för att stämma massmedieföretagens utgivare. Medlemsländernas tryck- och yttrandefrihetslagar påvisar inte sällan stora skillnader varför det blir svårt, för att inte säga omöjligt, för den enskilde utgivaren att överblicka konsekvenserna av ett publiceringsbeslut.

Ett borttagande av exekvatur-förfarandet, i förening med att domar kan komma att verkställas utan möjlighet att åberopa ett minimum av fundamentala rättigheter vad gäller tryck- och yttrandefriheten i utgivarens land, kommer att leda till att Sverige, i likhet med övriga medlemsstater, inte längre kan garantera en acceptabel nivå på tryck- och yttrandefrihetens område inom sin egen jurisdiktion.

Vi riskerar då att gå mot en utveckling där massmedieföretagen av rädsla för att bli stämda medvetet avhåller sig från att publicera sig - i vissa delar eller i sin helhet. De svenska medierna har till uppgift att självständigt analysera och rapportera kring samhällseliga företeelser och att oberoende rapportera och fritt granska och ifrågasätta maktutövningen. De svenska mediernas nyhetsvärdering sker utifrån en fri, obunden och granskande journalistisk rapportering. TU ifrågasätter därför skarpt hur de svenska medierna då skall kunna fullgöra sitt uppdrag när de riskerar att lagföras av resursstarka grupper med en påvisad vilja att gå till domstol. Konsekvensen blir att varje europeisk publicist tvingas anpassa sin journalistik efter 27 tryck- och yttrandefrihetslagar för att undvika ett verkställande av exempelvis en potentiell förtalsdom avseende ekonomiskt förtal.

TU vill avslutningsvis fästa regeringens uppmärksamhet vid ett par möjliga lösning på de problem som artikel 5.3 vållar för massmedieföretagen. En lämplig ordning skulle kunna vara en "country of origin-princip", d v s att behörig domstol skulle vara det lands domstol där massmedieföretaget är etablerat. En annan, alternativ lösning, är att artikel 2, som ger behörighet till svarandens domstol, omfattar även förtal. Den senare bör dock omfatta även ekonomiskt förtal.

Stockholm den 24 januari

TU

Per Hultengård

Hanna Lind
Jurist